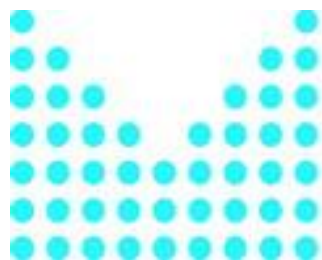

**Situace žáků s odlišným
mateřským jazykem (OMJ)**

Projekt *Program na podporu pedagogických pracovníků při práci s žáky-cizinci*
je spolufinancován z prostředků
Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Legislativa

Mezinárodní úmluvy, které ČR ratifikovala

- **Úmluva o právech dítěte,**
- **Listina základních práv a svobod,**
- **Rámcová úmluva o ochraně práv národnostních menšin;**
Důraz je kladen především na **rovnost vzdělávacích příležitostí pro všechny děti bez rozdílu a odstranění překážek, které by tomu bránily.** To u žáků s OMJ je především výuka češtiny jako cizího jazyka.

Česká školská legislativa

- **Školský zákon č. 472/2011 Sb.,** o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (§ 16, 20)
- **Vyhláška 147/2011 Sb.,** o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.
- **Vyhláška č.116/2011 Sb.,** o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- **Vyhláška č. 48/2005 Sb.,** o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. - *nově*

Přístup cizinců ke vzdělání

Právo na základní vzdělání mají v ČR všechny děti.

- **Školský zákon** ukládá **rovný přístup při přijímání ke vzdělání**, škola proto musí zajistit cizincům přístup k **základnímu vzdělání** za stejných podmínek jako občanům ČR, **aniž by museli dokládat legálnost svého pobytu.**
- **Povinná školní docházka** se vztahuje na všechny děti cizince pobývající na území ČR **déle než 90 dní.**
- K **předškolnímu, střednímu a vyššímu odbornému vzdělání** mají cizinci přístup, pokud nejpozději v den nástupu předloží oprávnění k pobytu delšímu než 90 dní.

Kategorie cizinců

Z hlediska cizinecké legislativy můžeme hovořit o těchto základních kategoriích cizinců:

- **občané EU a také rodinní příslušníci občanů EU** (vč. občanů států Evropského hospodářského prostoru tj. Lichtenštejnsko, Norsko, Island a Švýcarsko)
- **občané třetích zemí** (tj. mimo EU)
- **žadatelé o mezinárodní ochranu a azylanti** - obavy před pronásledováním z důvodu rasy, národnosti, náboženství, příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo pro zastávání určitých politických názorů.

„Pro všechny žáky cizince, kteří plní povinnou školní docházku, zajistí krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy bezplatnou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků.“ (ŠZ, § 20)

Občané EU

- v rámci zlepšení podmínek mobility mezi jednotlivými členskými státy EU → **třídy pro jazykovou přípravu** (školský zákon, § 20) organizované KÚ na vybraných školách.
- **organizace tříd pro jazykovou přípravu**
  - nejvyšší počet žáků ve třídě pro jazykovou přípravu je 10
  - celková délka jazykové přípravy žáka je nejméně **70 vyučovacích hodin** po dobu **nejvýše 6 měsíců** školního vyučování po sobě jdoucích (Vyhláška 48/2005 Sb.)

Výuka probíhá odpoledne, žák dochází do své kmenové školy.

Ředitel školy

Vyrozumí zákonného zástupce žáka **do jednoho týdne po přijetí** žáka do školy o možnosti docházky do třídy pro jazykovou přípravu,

- Tyto informace získá ředitel školy od příslušného krajského úřadu, který by měl dát školám ve svém regionu na vědomí seznam škol, připravených výuku českého jazyka těmto dětem poskytovat.

Občané třetích zemí

- **Občané třetích zemí** – od 1. ledna 2012 novela ŠZ – **třídy pro jazykovou přípravu** jsou již pro všechny cizince.

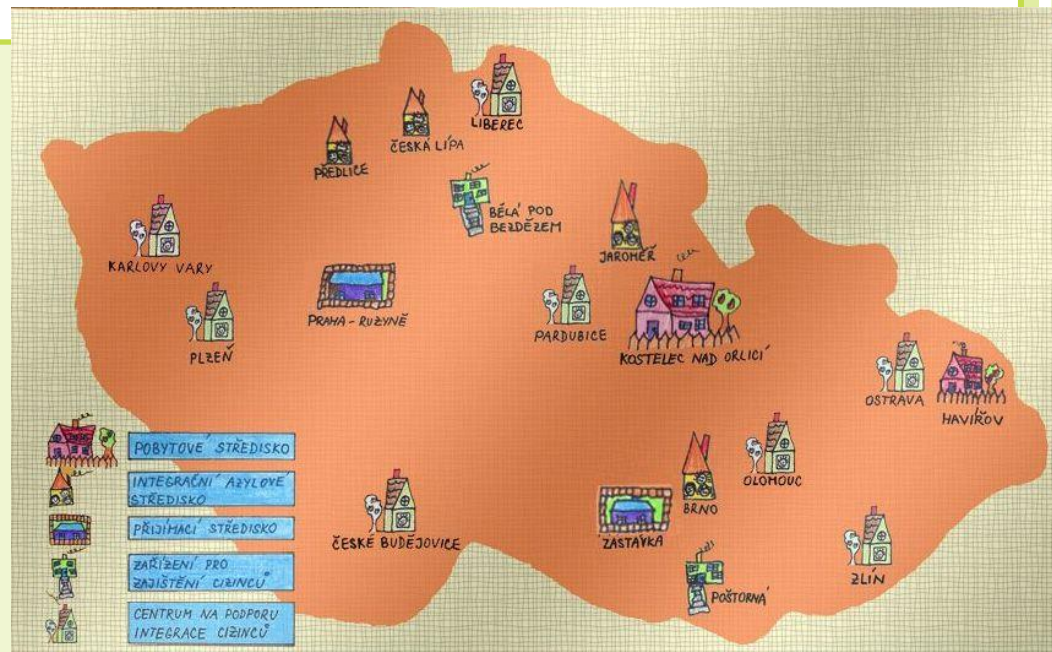
Výuka ČJČJ je **na samotné (kmenové) škole**. Ředitelé škol mohou požádat na RP:

- **Program na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců**
  - **Rozvojový program MŠMT pro děti - cizince ze třetích zemí**
- Lze žádat na integrační jazykové kurzy, výukové pomůcky, vzdělávání pedagogů a snížení počtu dětí ve třídě. Programy jsou vyhledávány v prvním čtvrtletí kalendářního roku.

Azylanti a žadatelé o mezinárodní ochranu

- dříve postup dle metodického pokynu Čj. 10 149/2002-22, Čj. 21 153/2000-35 – v současnosti není žádný legislativní podklad

<http://www.suz.cz/pages/7.html#mapJump>

→ Žáci se SVP - Sociální znevýhodnění dle § 16 → nárok na vyrovnávací opatření a asistenta pedagoga

- **Rozvojový program pro azylanty** - i na volnočasové aktivity.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

1. Školský zákon § 16

Sociálním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona

c) postavení azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany a účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky podle zvláštního právního předpisu.

2. Vyhláška 147/2011 Sb.

o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

„za žáka se sociálním znevýhodněním se pro účely poskytování vyrovnávacích opatření považuje zejména žák z prostředí, kde se mu nedostává potřebné podpory k řádnému průběhu vzdělávání včetně spolupráce zákonných zástupců se školou, a žák **znevýhodněný nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka**“.

Možnosti u SVP

Vyhláška **147/2011 Sb.** zavádí pojem vyrovnávací opatření:

- využívání pedagogických, popřípadě speciálně pedagogických metod a postupů, které odpovídají vzdělávacím potřebám žáků,
- **poskytování individuální podpory v rámci výuky a přípravy na výuku,**
- **využívání poradenských služeb školy a školských poradenských zařízení,**
- **individuálního vzdělávacího plánu,**
- **služeb asistenta pedagoga.**

Klasifikace

(Vyhláška 48/2005 Sb., školský zákon, § 52 -ZŠ a § 69 - SŠ)

- **úroveň znalosti českého jazyka se považuje za závažnou souvislost, která ovlivňuje výkon žáka.**

Změna!!

„Při hodnocení žáků cizinců, kteří plní v České republice povinnou školní docházku, se úroveň znalosti českého jazyka považuje za závažnou souvislost podle odstavců 2 a 4, která ovlivňuje jejich výkon.“

- **na konci 1. pololetí nemusí být žák (cizinec) hodnocen na vysvědčení, a to ani v náhradním termínu. Pokud by žák ale nebyl hodnocen na vysvědčení na konci 2. pololetí, znamenalo by to, že musí opakovat ročník → řešením je **IVP / Vyrovňovací plán.****

Maturita

(Vyhláška č. 442/1991 Sb.; Vyhláška 2009/177 Sb.)

Dříve

- cizincům se na jejich žádost promíjí zpracování písemné práce z českého jazyka a literatury.

Nyní

- cizinec, který pobývá na území České republiky nepřetržitě po dobu **kratší než dva roky** bezprostředně před konáním maturitní zkoušky, **se na jeho žádost prodlužuje doba konání didaktického testu a písemné práce** z českého jazyka a literatury v základní úrovni obtížnosti o 15 minut. Při konání písemné práce má možnost **použít překladový slovník.**

Kvíz!

1. Jaký je počet cizinců pobývajících legálně v ČR?

- a. 356 218
- b. 152 632
- c. 436 319

2. Nejvíc cizinců studuje na:

- a. ZŠ
- b. SŠ
- c. VŠ, VOŠ

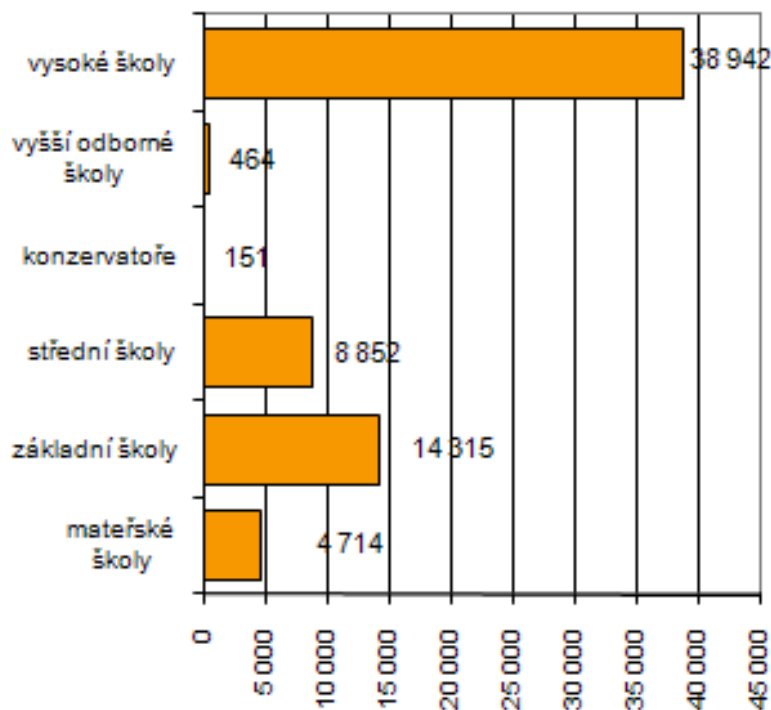
3. Jaké je pořadí počtu cizinců na ZŠ dle země původu?

- a. Ukrajina, Vietnam, Slovensko
- b. Vietnam, Ukrajina, Slovensko
- c. Slovensko, Vietnam, Mongolsko

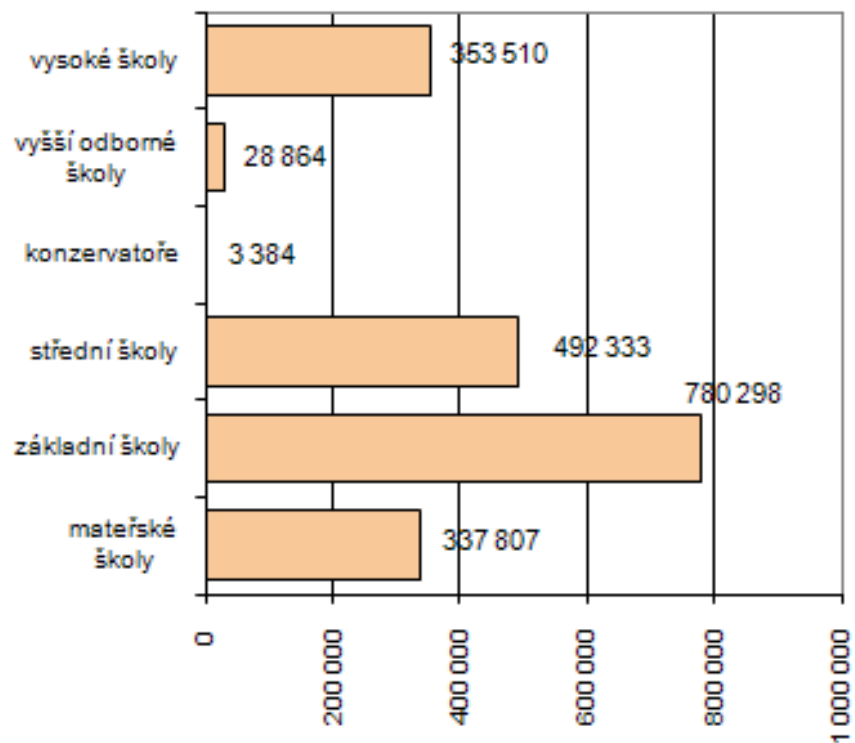

Počty zahraničních studentů na různých typech škol - školní rok 2011/12

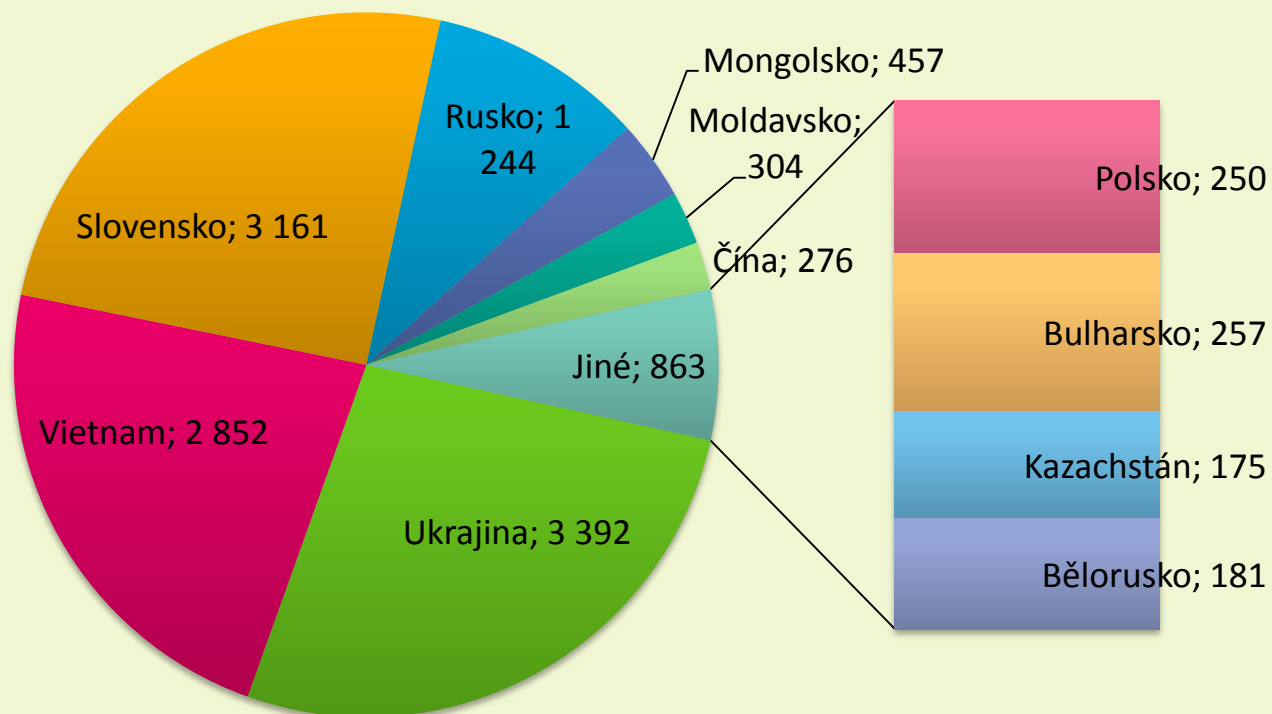
Počty českých studentů na různých typech škol - školní rok 2011/12

Počty žáků na ZŠ

Co musí nově příchozí žáci s OMJ

- zapojit se do výuky;
- učit se nový jazyk;
- učit se učivo prostřednictvím nového jazyka;
- projít si nesnadným procesem socializace s dětmi v jazyce, který se teprve učí;
- získat odpovídající sociální dovednosti;
- naučit se společenskému chování a normám ve třídě i ve škole, ty jsou ale **kulturně podmíněné**;
- přizpůsobit nový jazyk, hodnoty, kulturu a očekávání již existujícím, kterým se naučili doma;

Kdo jsou žáci s OMJ

Pojem žák **cizinec** – legislativa – nejednoznačné (děti ze smíšených manželství, druhá generace,..)

Žáci s odlišným mateřským jazykem (OMJ) -
důležitější z pedagogického hlediska – žák se **češtinu učí jako cizí (druhý) jazyk a zároveň se prostřednictvím tohoto cizího jazyka učí**

- Navíc často pocházejí z rodin, komunit a kultur **s odlišným chápáním a očekáváním od vzdělání, jazyka i výuky**, což s sebou může přinést velké odlišnosti v přístupu k učivu a učení.

Přijetí

➤ Informace od rodičů

<http://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/informace-od-rodicu>

➤ Informační balíček pro rodiče

<http://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/informace-pro-rodice-0>

➤ Zařazení do ročníku

- Zařazujeme žáky podle věku a již absolvovaných ročníků – do 17 let ukončit ZŠ.
- Specifické skupiny - **děti ve věku od 14 – 15 let**
- **děti bez předchozího vzdělání.**

Opatření po přijetí

- **Bezpečné a podnětné prostředí**
  - **Koordinátor vzdělávání ŽOMJ**
  - **Patroni**
- **Rozvoj komunikace**
  - **Komunikační kartičky**
  - **Užitečná slovní zásoba, fráze**
  - **Pokyny**
  - **Kurzy ČJCJ**
- **Vyrovňovací plán**
<http://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/vyrovnavaci-plan>
- **Asistent pedagoga**
  - - kraje, rozvojový program MŠMT →
<http://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/asistent-pedagoga>
- **Práce s kolektivem**
<http://www.inkluzivniskola.cz/pedagogicka-prace-s-diverzitou/tipy-jak-pomoci-integraci>
- **Užitečné kontakty (Integrační centra, NNO, dobrovolnická sdružení)**
- **Paralela s „dys“ nápravou, integrační týmy**

Výuka češtiny

➤ Organizace:

➤ Kurzy ČJCJ

- v rámci ŠVP - volitelný (nepovinný) předmět ČJCJ - minimálně 7 žáků s OMJ v rámci školy (48/2005 Sb., § 5)
- obsah předmětu je určen očekávanými výstupy vzdělávacího oboru Cizí jazyk stanoveného RVP ZV.
- **dočasná změna rozvrhu** (integrační kurz)
- **odpolední kroužek ČJCJ**

- **Doučování** - kromě učitelů např. i dobrovolníci - senioři, studenti SŠ, VŠ
- **Tutoring** – starší nebo šikovní spolužáci

- **Výuka ČJCJ napříč všemi předměty – spolupráce celého sboru** – slovníčky, výstupy z PS

- **Financování kurzů češtiny** <http://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/financovani-kurzu-cestiny>

Střední škola

➤ **Přijímací řízení**

„osobám, které nejsou státními občany České republiky a získaly předchozí vzdělání v zahraniční škole, se při přijímacím řízení **promíjí na žádost** přijímací zkouška z českého jazyka, pokud je součástí přijímací zkoušky. Znalost českého jazyka, která je nezbytná pro vzdělávání v daném oboru vzdělání, škola u těchto osob ověří rozhovorem.“ (SZ § 20, odst. 4).

➤ **Individuální vzdělávací plán**

- Ředitel SŠ může povolit vzdělávání podle **IVP i z jiných závažných důvodů** (SZ § 18). Tímto závažným důvodem může být i nedostatečná znalost vyučovacího jazyka u žáků s OMJ.
- V IVP je určena zvláštní organizace výuky a délka vzdělávání při zachování obsahu a rozsahu vzdělávání stanoveného školním vzdělávacím programem. (§ 5 Vyhlášky č. 400/2009 Sb. o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři).

➤ **Předat kontakty na:**

- možnosti doučování
- neziskové organizace zabývající se cizinci nebo nabízející doučování
- kurzy
- integrační centra <http://www.integracnicentra.cz/cz/>

Co funguje – dobrá praxe

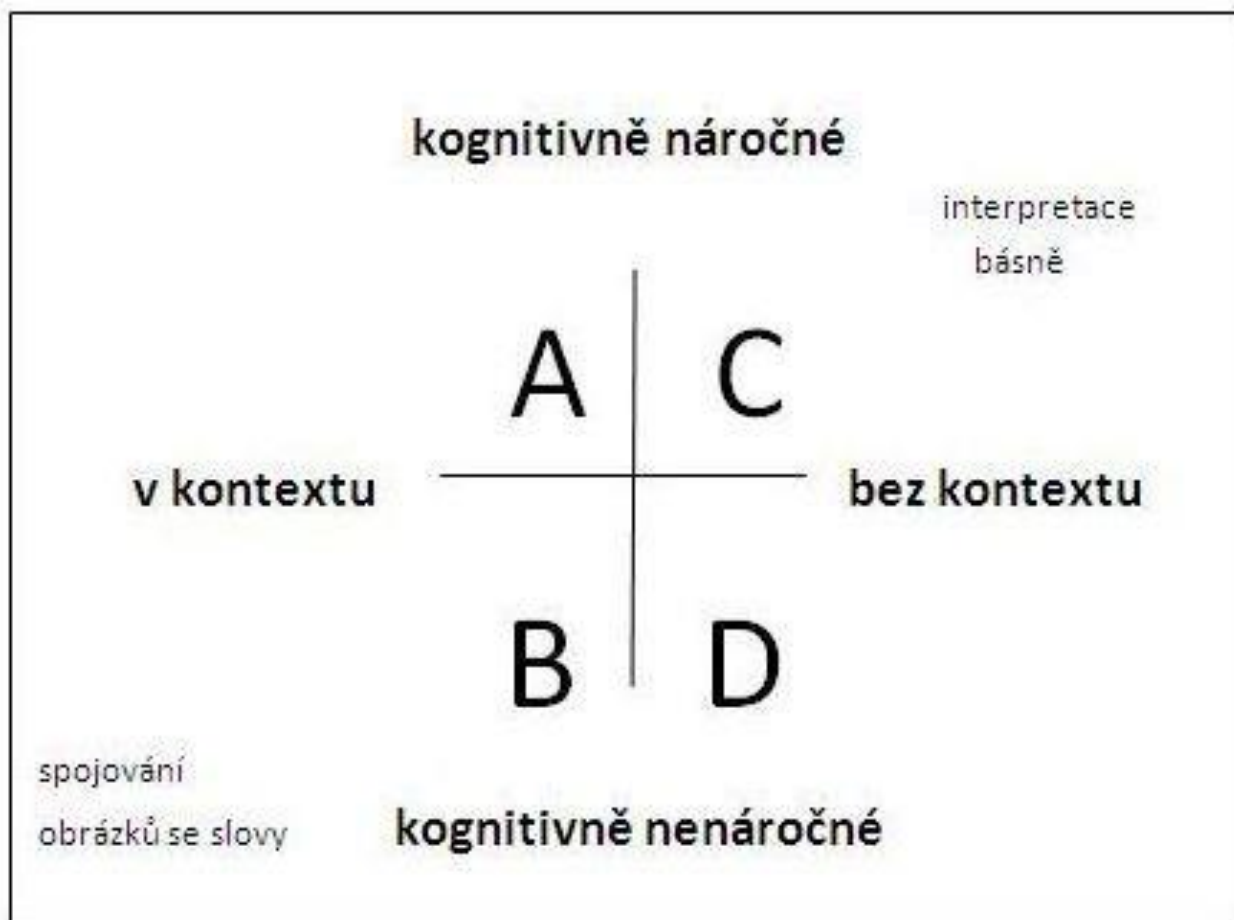
- **Strategie začleňování žáků s OMJ napříč celou školou**
- **Spolupráce mezi vedením a všemi učiteli**
- **Podpora výuky ČJČJ ve všech předmětech**
- **Rozvoj potenciálu každého žáka**
- **Spolupráce s rodinou, komunitou**
- **Zapojení rodičů do dění ve škole**
- **Respekt k odlišnosti, kultuře, jazyku**
- **Jasně vymezení proti nevhodnému chování, šikaně a rasismu, důraz na prevenci**
- **Trpělivost**

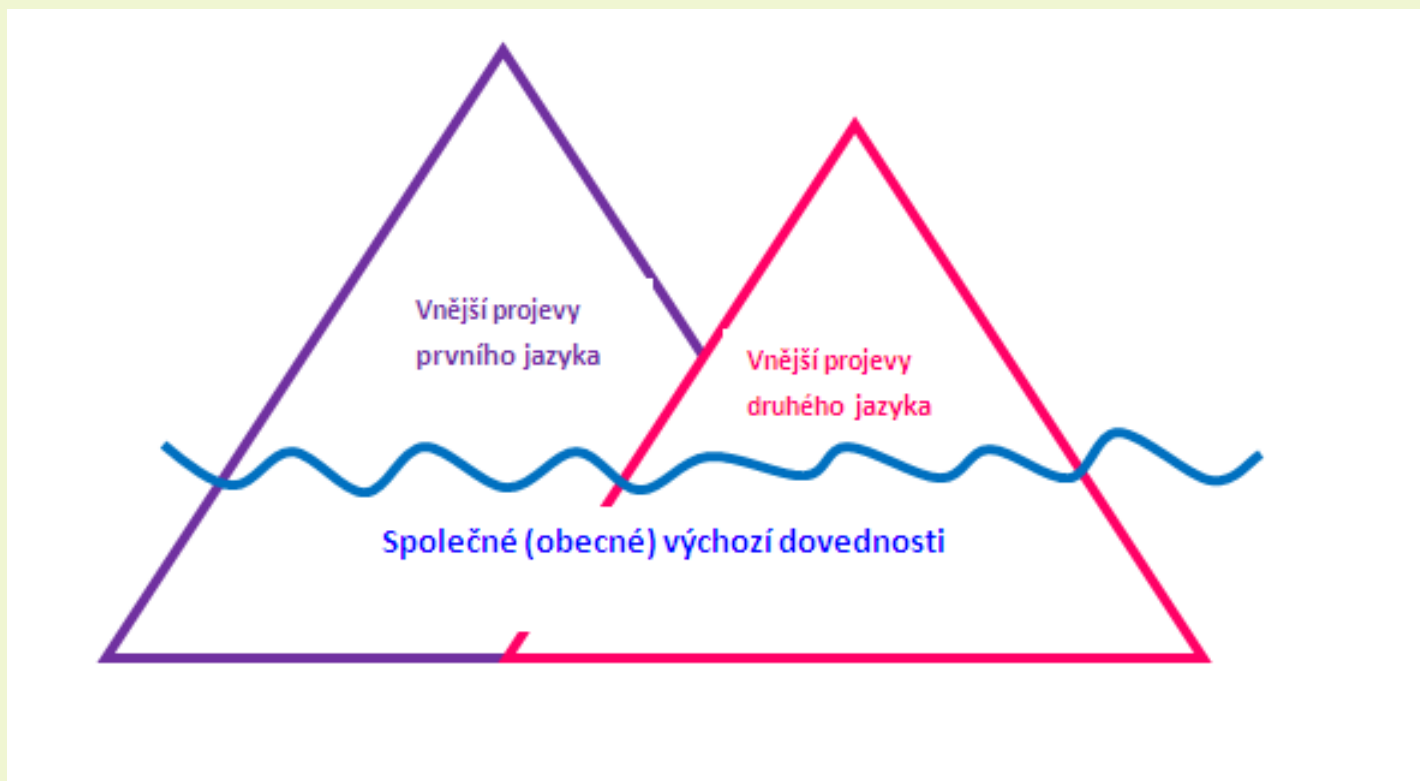

Vztah kontextu a nároků v rámci úkolu

Používání mateřského jazyka

Děkuji za pozornost!

PhDr. Kristýna Titěrová

titerova@meta-os.cz

Upravená verze:

Mgr. Jana Andělová